

אליעזר שמואלי

מנכ"ל משרד החינוך לשעבר

בתי הספר החקלאיים, בתקופת היישוב בארץ-ישראל, היו בעיקרם מוסדות חינוך פנימייתיים יוקרתיים בעלי אידיאולוגיה ציונית-התיישבותית. מוסדות אלה העמידו דור של מנהיגים, מפקדים, חקלאים ואנשי התיישבות לחברה הישראלית.

שינויים במעמדו של ביה"ס

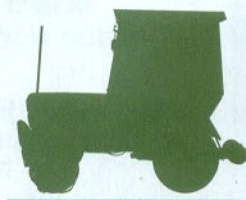
אחרי תקופה של פריחה, בשנות החמישים, נתמעט מספר התלמידים בביה"ס והתחולל שינוי ניכר ברמת האוכלוסייה שלו. אוכלוסיית התלמידים הייתה אז, בעיקרה, תלמידי עליית הנוער ותלמידים שנדחו מבתי ספר עיוניים שקנו להם יוקרה והערכה. זה היה תהליך מתמשך בשעתו. מה גם שבשנות השישים עלתה יוקרתם של בתי הספר העיוניים, ובתי הספר המקצועיים והחקלאיים ניצבו אחריהם בסדר היוקרה. רמת התלמידים שמצאו מקלט חינוכי בפנימייה לא התאימה לציפיות של המייסדים, שחלמו על בית ספר להכשרת מנהיגות התיישבותית מובילה. בחברה הישראלית, בבחינת אליטה משרתת, שהייתה בחזונו של ראשי המדינה שברך.

בעשור האחרון השקיעה ההנהלה החדשה והדינמית של ביה"ס, בראשותו של ד"ר קובי (סיסקו) נוה, את מרב מאמציה לשנות את תדמיתו של הכפר ולהקנות לו מעמד חדש של מוסד מבוקש ומוערך. היא חתרה לטיפוח מצוינות חינוכית, וליזום מסלולי לימוד חדשים, שעיקרם הגברת כוח המשיכה של ביה"ס והעלאת רמת ההישגים הלימודיים שלו. התפתחותו המואצת של ביה"ס הציפה את

ראשית שנות החמישים של המאה הקודמת, בתום מלחמת השחרור, נקרא גרשון זק, מפקד חיל הים הצעיר של צה"ל, מפעילי מפא"י, להקים בית ספר חקלאי חדש, נוסף על בתי הספר שהיו קיימים אז, דוגמת מקוה-ישראל, כדורי, בן-שמן ואחרים. בית הספר הוקם ביוזמת זרם העובדים, שקנה לו מעמד בכיר. למוסד החדש הוצע לקרוא, עם כינונה של המדינה: כפר הירוק, על שמו של דוד גרין, הוא דוד בן-גוריון, ראש ממשלת ישראל. בן-גוריון לא אהב את הרעיון, ובעקבות התנגדותו נקרא ביה"ס על שם לוי אשכול, שעמד בראש המחלקה לתיישבות של הסוכנות היהודית. השם כפר הירוק מתקיים עד היום. נראה לי שמעטים יודעים מדוע הוא נקרא כך.

עם הקמתו פרח הכפר, וקלט תלמידים מן הטובים שבתלמידי האזור, תלמידים מן המשפחות המבוססות, שראו בו ממשך מסורת יוקרתית של בתי הספר החקלאיים.

בית הספר נרשם כחברה ממשלתית הנתונה לפיקוחו של המינהל לחינוך התיישבותי של משרד החינוך, אלא שמעמדו האקס-טריטוריאלי היה לו למכשול, שכן הוא אינו קשור ברשות חינוך מוניציפלית כלשהי והוא ניזון מתלמידי חוץ השהים בפנימייה ומתלמידים הבאים אליו כל בוקר מיישובי הסביבה.

הדילמה היא איך לשמור על המוניטין ולהיות גורם משיכה - אף שביה"ס נטול אזור רישום מוניציפלי - כמו כל שאר בתי הספר במדינה

צוות העובדים והמורים - ונותנים ביטוי לכך בשאלון. ביה"ס, בהיותו פרי הלולים של זרם העובדים, נוהג כקהילת נערים ונערות, המתנהלים ע"י מועצת תלמידים. הוא מפיך עיתון (דמוי "ידיעות אחרונות") ובו מידע שוטף על המתחדש במוסד. העיתון משקף באמצעות התלמידים, את האקלים הייחודי, הבלתי אמצעי, של ביה"ס.

ביה"ס קנה לו שם גם בשדה החינוך שמעבר לגבולות המדינה. תלמידים ממדינות זרות באים לוועידה הבינלאומית לטיפוח הסביבה, המתקיימת בכפר. הם לנים בכפר, המארח אותם בזמן הוועידה, מטיילים בארץ, קושרים קשרי חברות עם תלמידי ביה"ס, ומזמינים אותם לבוא אליהם, לארצותיהם.

ביה"ס אוכלוסייה מגוונת: ישראלים ילידי הארץ (יהודים ובדואים), עולים מאתיופיה, עולים מברית המועצות (לשעבר), עולים חדשים מארצות דוברות אנגלית. זו חברה מגוונת אינטגרטיבית הנוהגת בכבוד לזולת ומעניקה ביטחון של קיום רב תרבותי.

ביוזמת הכפר מתנהלים, בעת האחרונה, דיונים על הקמתו של קולג' בינלאומי לתלמידי כיתות י"א וי"ב, שעתידים ללמוד בכפר ולגור בו. התוכנית להקמת הקולג' אושרה בידי משרד החינוך, לשנת הלימודים הבאה.

נוסף על בית הספר העל יסודי, בפיקוחו של המינהל לחינוך התיישבותי במשרד החינוך, פועלים במתחם של הכפר הירוק גם מעונות יום, גני ילדים ובתי ספר יסודיים פרטיים (בשיטת מונטסורי, ביי"ס דמוקרטי ובי"ס פרוגרסיבי בשיטת ג'והן דיואי). בסיכומו של דבר, בכפר פועלים מוסדות חינוך מגוונים, במתחם מסוגר, באווירה שקטה, אידיאלית ורגועה.

נעים לראות במשך היום ילדים וילדות, גילאי ביה"ס היסודי, ונערים ונערות, גילאי ביה"ס העל יסודי, מהלכים בכפר, הטובל בירק עצי דקל ומדשאות, ובו גם פינת בעלי חיים, שרבים מהם מתהלכים בחופשיות ברחבי הכפר. ילדים משתאים לראות טווסים זכרים הפורסים את זנבם המערטל נוצות ירקקות, וטווסות הקוראות קריאות התרגשות של בנות מיין אל מול המפגינים את זכרותם.

על המדשאות מוצגים לראווה כלים חקלאיים שאינם בשימוש, טרקטורים, מחרשות, כלי דיש וזריעה, וילדי הגן מטפסים עליהם להנאתם בשעות ההפסקה.

קריית החינוך של הכפר הירוק, במלאת לה שישים שנה, מתנהלת באווירה ייחודית. מגמתה היא להבטיח חינוך רצוף מגן הילדים ועד האוניברסיטה מתוך שיתוף פעולה של הרשויות הסמוכות לכפר (ת"א, רמת-השרון, הרצליה) והיא משמשת בית לתלמידים הבאים מכל קצוות הארץ, לטובת התלמידים והחברה בישראל.

הבעיה של קליטת תלמידי האזור. בהיותו בית ספר ללא חסות של רשות מקומית כלשהי, הוא עשה מאמצים לגייס תלמידים מן האזור - החלטה שגררה מתחים ואי הבנות בין הנהלת הכפר לרשויות החינוך הסמוכות. מטבע הדברים, נטו תלמידים מן האזור ללמוד בבתי ספר בעלי הישגים לימודיים ויוקרה, באווירה אידיאלית, ולכן העדיפו את הכפר הירוק ממוסדות חינוך אחרים שבמקומות מגוריהם. מאחר שאזורי רישום נועדו מעיקרם לתלמידים בבתי ספר רשמיים במסגרת חוק חינוך חובה, הכפר הירוק קלט תלמידים חיצוניים בהיותו ביי"ס על-אזורי.

כיום לומדים בכפר הירוק כ-1,600 תלמידים, ובהם כ-300 תלמידי פנימייה בכיתות ז' - י"ב. בביה"ס חמישים ושתים כיתות, בתשעה מסלולי לימוד. הוא פתח מסלולים למחוננים, לנעל"ה (נוער עולה ללא הורים), למופת ולקדם עתידיים. כמו כן פועלים בו מסלולים לקדם-רפואה, לוטרניריה ולמנהיגות סביבתית וגם מסלול מתקדם באנגלית. העיקרי שבהם הוא המסלול למנהיגות סביבתית. כל אלה הגבירו את הנהירה אל ביה"ס, שהיה למוקד חינוכי-חברתי שתלמידיו והוריהם משבחים את צוות המורים והמדריכים שבו על היחס המיוחד המאפיין אותו ועל יחסי הורים-מורים שהוא השתבח בהם.

האווירה הייחודית בביה"ס

הדילמה המלווה את משרד החינוך, את המינהל לחינוך התיישבותי ואת הוועד המנהל של ביה"ס, המתמנה ע"י שר החינוך, היא איך לשמור על המוניטין ולהיות גורם משיכה - אף שביה"ס נטול אזור רישום מוניציפלי - כמו כל שאר בתי הספר במדינה.

מנהלו הדינמי של הכפר, ד"ר קובי (סיסקו) נוה, גר וחי בכפר. ראשית דרכו בחינוך הייתה בתפקיד מוזיקאי הפנימייה של הכפר. הוא עצמו בוגר הכפר, שעלה בשלבי הניהול עד שקיבל עליו לנהל את הכפר כולו. ד"ר נוה הוא מנהל נעים הליכות, המאמין בדרכו ומשרה אווירה נעימה בקרב צוות המורים, ההנהלה והתלמידים. ביה"ס מקפיד לאסוף משוב של תלמידיו על הרגשתם במוסד. כל שנה הוא מפיץ שאלון שביעות רצון אנונימי, המיועד לתלמידי הפנימייה ולתלמידי חוץ. התלמידים מתבקשים לרשום את עמדתם, ברצף של חמש רמות, על רמת הלימודים, הרגשת הביטחון בביה"ס, האווירה בביה"ס, לימודי מגמה, תפקוד היועצים והרכזים, האוכל בחדר האוכל. שאלון דומה מופץ להורים ולכל העובדים והמורים בכפר. ההנהלה ומועצת התלמידים מעבדות את הנתונים ומפיקות לקחים.

ככלל, נראה לי, שהתלמידים נהנים בבית ספרם, ואוהבים אותו והם שתפים לניהולו. הם מוקירים את

ביה"ס חברה מגוונת אינטגרטיבית הנוהגת בכבוד לזולת ומעניקה ביטחון של קיום רב תרבותי. בכפר פועלים מוסדות חינוך מגוונים, במתחם מסוגר, באווירה שקטה, אידיאלית ורגועה

